

Scenariusz 4
(szkoła podstawowa)

Temat: **Na zamku w Malborku**

Cele lekcji:

Uczeń:

- Podaje przykłady zamków zbudowanych na ziemiach pruskich i wskazuje je na mapie
- Opisuje rolę zamku w Malborku
- Zna pojęcia, np. refektarz, dormitorium, gdanisko
- Wyraża swoje zdanie odnośnie propagowania wiedzy o zamkach

„NaCoBeZu” (na co będę zwracać uwagę); oczekuję, że po zajęciach uczeń:

- Poda przykłady kilku miejsc, w których zbudowano zamki krzyżackie i wskaże je na mapie
- Wyjaśni, jakie było znaczenie zamku w Malborku dla państwa krzyżackiego
- Uzasadni swoje zdanie odnośnie popularyzowania treści historycznych przy pomocy technologii informacyjno-komunikacyjnych

Kluczowe pytanie: Czy warto popularyzować w Polsce i świecie wiedzę o zamkach krzyżackich?

Metody: Opowiadanie z pokazem, praca z tekstem i z osią czasu, praca z materiałem filmowym, praca z mapą;

Formy: indywidualna, praca w małych grupach, zbiorowa;

Środki dydaktyczne, m.in. materiał ilustracyjny (Internet), materiał pomocniczy – tekst, mapa, materiał filmowy

Odniesienie do podstawy programowej: IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy oraz VI. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego;

Realizacja kompetencji kluczowych:

1. Kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
4. Kompetencje cyfrowe
8. Kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;

Przebieg zajęć:

1. Część porządkowo-organizacyjna (3')
2. Rekapitulacja wtórna: nauczyciel kieruje pytania do uczniów, odpowiadają ochotnicy lub uczniowie wyznaczeni, np. w jakim celu Konrad Mazowiecki sprowadził Krzyżaków na ziemię chełmińską oraz jak zorganizowany był zakon krzyżacki; na osi czasu uczniowie zaznaczają rok i wiek sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226) oraz rok aktualny następnie obliczają, ile czasu minęło od sprowadzenia Krzyżaków; (5')

3. Część zasadnicza:

Nauczyciel opowiada, że Krzyżacy wybudowali na ziemiach Prusów około 200 zamków. Były siedzibami komturów oraz twierdzami granicznymi, które wykorzystywano do obrony terytorium. Wyjaśnia gospodarczą rolę zamków. Mieściły się tam największe spichrze zbożowe, kuźnie, snycernie (warsztaty, w których najczęściej wyrabiano kusze) i inne warsztaty rzemieślnicze oraz stajnie. W pobliżu kompleksu zamkowego znajdował się często folwark przyzamkowy, w którym hodowano zwierzęta: bydło, konie, owce i świnie, czasami też gęsi, rzadko kury. Nauczyciel informuje, że do współczesnych czasów najlepiej zachowały się zamki w Lidzbarku Warmińskim, Reszlu, Olsztynie i Kwidzynie (można pokazać zdjęcia np. z pomocą Internetu); miejscowości uczniowie wskazują na mapie.

Nauczyciel informuje, że lekcja zostanie poświęcona najważniejszemu zamkowi krzyżackiemu – zamkowi w Malborku. Został on w 1945 roku zniszczony niemal w 50% i dzisiejszy wygląd zawdzięczamy konserwatorskiej rekonstrukcji. Potężny malborski zamek rycerz widział już z odległości 20 km. Był to największy gotycki zamek na świecie.

Nauczyciel pokazuje zdjęcia zamku (wykorzystując np. zasoby Internetu). Budowę zamku zaczęto w II poł. XIII w. i zużyto prawdopodobnie ponad 30 milionów cegieł. Nauczyciel wskazuje, że zespół zamkowy składał się z Zamku Wysokiego, Zamku Średniego (tu mieścił się np. Wielki Refektarz, Pałac Wielkich Mistrzów) oraz Zamku Niskiego (Przedzamcza). Uczniowie rozpoznają typ średniowiecznej architektury – gotyk, wskazują na cechy obronne zamku. Uzasadniają także, z czego wynikała szczególna rola zamku (m.in. stolica państwa, siedziba wielkiego mistrza, „wizytówka” Zakonu – symbol potęgi).

Nauczyciel opowiada, że zamki krzyżackie były budowane na tyle szczelnie iż można je było z powodzeniem ogrzewać ciepłym powietrzem za pomocą przemyślnie zaprojektowanych przewodów. Budowano także toalety w daleko wysuniętych wieżach, dzięki czemu nie towarzyszył tu powszechny w zamkach europejskich przykry zapach uryny. (10')

Nauczyciel poleca przeczytanie tekstu a następnie obejrzenie filmu dotyczącego ogrzewania w średniowieczu i wykonanie poleceń (ustnie); (20')

Materiał pomocniczy nr 2

Zapoznaj się z tekstem i odpowiedz na pytanie;

- Jak działał system ogrzewania na zamku w Malborku?

Zamkowe ogrzewanie podłogowe w Malborku

(Barbara Pospieszna, kurator w Muzeum Zamkowym w Malborku)

„Sercem systemu jest największy i najlepiej zachowany na świecie murowany piec, służący do ogrzewania Wielkiego Refektarza. W czasie ostrych zim do ogrzewania służyła ogromna komora akumulacyjna, znajdująca się bezpośrednio pod centralnym punktem sali. Pod komorą natomiast znajdował się piec. Paląc w nim ogrzewano komorę, w której umieszczone były dziesiątki dużych kamieni. Te kamienie były po prostu ogrzewane. Po zakończeniu palenia zamykano otwór na dole, a u góry, w pomieszczeniu, które miało być ogrzane, otwierano pokrywy 36 specjalnych kanałów. Zatem ciepłe powietrze unosiło się do góry, przez kanały w sklepieniu komory akumulacyjnej, ogrzewało Wielki Refektarz i cyrkulowało”.

Materiał pomocniczy nr 2

Fragment filmu dostępnego na kanale Pracownia Digitalizacji na YouTube OGRZEWANIE W ŚREDNIOWIECZU; Jagoda Semków i Weronika Wojnowska - <https://www.youtube.com/watch?v=o6Yhwg2mY2c>

Obejrzyj krótki film i odpowiedz na pytania:

- W jaki sposób ogrzewano zamki w Średniowieczu?

4. Rekapitulacja pierwotna:

Nauczyciel informuje o działalności Stowarzyszenia gmin „Polskie zamki gotyckie”, jakie cele stawia sobie Stowarzyszenie, pyta czy w dzisiejszych czasach ważne są tego typu inicjatywy?

Poleca uczniom zapoznać się z aplikacją dotyczącą szlaku zamków gotyckich skierowaną do aktywnych turystów.

Co sądzisz o pomysłe gry turystycznej „Szlaki Zamków Gotyckich”?

<http://mobilne.wm.pl/zamki-gotyckie>

Czy, twoim zdaniem, jest to dobry pomysł na propagowanie historii regionu, czy lubisz gry o tematyce historycznej? (7')